

АНАЛІЗ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО МАТЕМАТИКИ

Анотація: У статті розкрито сутність понять «ставлення до учбової діяльності», «позитивне ставлення до учіння» і структуру ставлення до учбової діяльності; досліджено емоційно-ціннісну складову ставлення здобувачів початкової освіти до математики методом анкетування.

Ключові слова: позитивне ставлення, здобувачі початкової освіти, математична освітня галузь.

Постановка проблеми. Математична освітня галузь має на меті формування математичної та інших ключових компетентностей; розвиток мислення, здатності розпізнавати і моделювати процеси та ситуації з повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір [4]. Досягненню визначеної мети сприятиме формування в здобувачів початкової освіти позитивного ставлення до навчання в цілому і до математики зокрема.

Проблема пошуку ефективних способів формування позитивного ставлення до математики є актуальною для сучасної школи і визначається багатьма факторами, зокрема: організацією освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання (під час карантину, війни); стресом і психологічним тиском з боку батьків і педагогів, відсутністю з їх боку підтримки; відсутністю зв'язку з реальним життям; інформаційним перенасиченням тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В дослідженнях А. Алексюка, Ю. Бельчикова, Н. Бібік, Н. Біляєвої, А. Болтунова, І. Борецького Я. Бурлаки, В. Галузяк, К. Делікатни, М. Дригуса, Л. Зоріної, Т. Прикотенко, О. Савченко, Г. Сковороди, М. Сметанського, В. Сухомлинського, С. К. Ушинського, С. Яворського та інших висвітлюється проблема формування позитивного ставлення до навчання здобувачів освіти. В працях таких науковців як Г. Бевз, М. Богданович, М. Бурда, Г. Возняк, В. Моторіна, С. Скворцова, З. Слепкань та інших розглядається формування позитивного ставлення до математики.

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчує, актуальність проблеми пошуку шляхів формування позитивного ставлення до навчання. В них визначено різноманітні чинники, які впливають на

ставлення здобувачів освіти до навчання взагалі і математики зокрема. Визначенню таких способів сприятиме розуміння ставлення здобувачів початкової освіти до математики, мотивів їх діяльності.

Мета статті – визначити сутність понять «ставлення до учбової діяльності», «позитивне ставлення до учіння» і структуру ставлення до учбової діяльності; дослідити емоційно-ціннісну складову ставлення здобувачів початкової освіти до математики.

Виклад основного матеріалу. Провідним видом діяльності в молодшому шкільному віці виступає учбова діяльність. У процесі виконання учбової діяльності не лише розвиваються особистісні якості здобувачів початкової освіти, а й виробляється особистісне ставлення до цього виду діяльності [2].

Аналіз психологічної літератури з проблеми дослідження свідчить, що існують різні підходи до структури ставлення до учбової діяльності. Які мають багато спільного проте мають і відмінні компоненти. Найбільш вивченим серед всіх є мотиваційний компонент ставлення до учбової діяльності [2].

Найчастіше в структурі ставлення молодших школярів до учбової діяльності виокремлюють три компоненти: емоційний, мотиваційний, учбова самосвідомість [5].

В дослідженні орієнтуватимемося на розуміння ставлення як системи з трикомпонентною структурою: 1) когнітивний компонент (знання про учбову і навчальну діяльність, їх властивості; розуміння ролі вчителя і самого себе в навчальній діяльності (учбова самосвідомість); 2) емоційнооцінний компонент (емоції та почуття, які виникають в здобувачів початкової освіти у зв'язку з навчанням: радість, цікавість, тривога, страх, а також їхнє загальне ставлення до навчального процесу; цей компонент визначає мотиви навчальної діяльності); 3) поведінковий компонент (активність та дії здобувачів початкової освіти, такі як участь у заняттях, виконання домашніх завдань, залучення до навчальних ініціатив, а також їхня готовність до співпраці з вчителем і однокласниками).

Стійке емоційне ставлення здобувачів освіти до учбової діяльності проявляється і одночасно формується в самому навчанні. Характер емоційного ставлення здобувача освіти до учіння, вказує на те, наскільки ця діяльність відповідає його поточним потребам і сприяє їх задоволенню та розвитку. У формуванні ставлення до учіння важливу роль відіграє процес генералізації емоцій, тобто їх переключення з безпосередньо емоціогенного фактору на об'єкти і умови, прямо чи опосередковано зв'язані з ними [3].

В психологічних дослідження в якості параметрів ставлення здобувачів початкової освіти до навчання виділяють: модальність, ступінь усвідомленості, ступінь активності, ступінь узагальненості, інтенсивність і ступінь стійкості, які є основою для виокремлення чотирьох типів ставлення здобувачів початкової освіти до навчання: 1) позитивне; 2) нейтральне; 3) амбівалентне; 4) негативне [2].

Позитивне ставлення до учіння можна розглядати, як мотив, що лежить в основі внутрішньої мотивації учбової діяльності, коли її процес і прямі результати мають для учіння самостійну цінність, приносять безпосереднє задоволення [3].

З метою виявлення емоційно-цінного ставлення здобувачів початкової освіти до математики, яке визначається мотивами їх навчальної діяльності, було проведено анкетування, до якої було залучено 26 осіб 4 класу Охтирської загальноосвітньої школи I-III ступенів №4 імені Остапа Вишні. Анкета містила 4 питання (1 запитання відкритої форми, решта – закритої): 1. Мої улюблені предмети у школі; 2. Моє ставлення до предмету математика; 3. Вивчати математику в школі хочу тому, що...; 4. Вивчати математику в школі не хочу тому, що ... [1].

Відповіді здобувачів початкової освіти на перше питання (див. рис. 1) свідчать, що серед улюблених предметів математика посідає 4 сходинку – її назвали 65,4 % (17 ос.) опитаних. Перші три сходинки займають такі предмети як «Фізична культура» (95,3 % ос.), «Образотворче мистецтво» (81,6 % ос.) і «Українська мова» (80,8 % ос.).

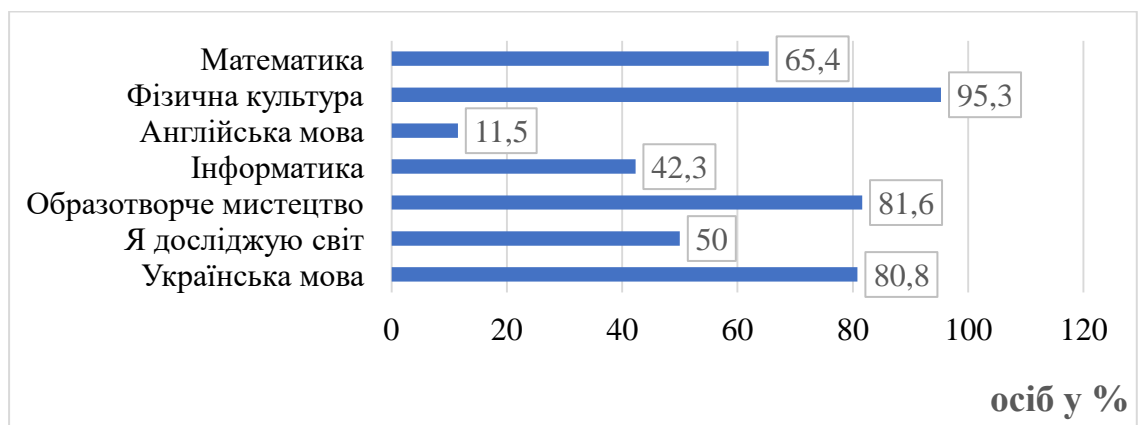

Рис. 1. Відповідь здобувачів освіти на питання «Мої улюблені предмети»

Друге питання, дозволило визначити ставлення здобувачів початкової освіти до математики. Так позитивне ставлення до математики виявили 34,6 % опитаних, вказали, що їм дуже подобається математика. Нейтральне ставлення, притаманно 30,8 % здобувачів освіти, вони зазначили, що математика вимагає

багато підготовки і наполегливості. Амбівалентне ставлення виявили у 23,1 % учасників анкетування, які зауважили, що подобається, але не завжди розумію зміст. Негативне ставлення притаманне 11,5 % респондентів, вони зазначили, що математика є дуже важким і складним предметом.

Результати відповіді на питання три, щодо бажання вивчати математику в школі, вказують на те, що менше половини здобувачів початкової освіти (34,6 %) обрали твердження «цікаво на уроках», що є внутрішнім мотивом учіння. В решти здобувачів початкової освіти виявили зовнішні мотиви учбової діяльності: «необхідний предмет у житті» (88,5 %), «подобається вчитель» (57,7 %), «примушують батьки» (11,5 %), «потрібно буде складати ДПА» (3,8 %).

Четверте питання анкети було спрямовано на визначення причин не бажання здобувачів освіти вивчати математику в школі. Одержали такі дані: 11,5 % (3 ос.) здобувачів освіти зазначили, що вони нічого не розуміють, 11,5 % (3 ос.) опитаних вказали, що лінуються вчитися.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Проведене анкетування засвідчує, що хоча більшість (65,4 %) здобувачів початкової освіт віднесла математику до улюбленого предмету, позитивне ставлення до предмету виявили 34,6 % опитаних. Тому перспективу подальшого дослідження вбачаємо у пошуку засобів формування позитивного ставлення здобувачів початкової освіти до математики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анкета для учнів для визначення мотивації навчання. URL: <https://naurok.com.ua/anketi-dlya-uchniv-dlya-viznachennya-motivaci-navchannya-256492.html>
2. Біляєва Н.В. Розвиток позитивного ставлення до навчання в учнів початкових класів: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2010. 21с.
3. Галузяк В. М., Сметанський М. І. Формування у школярів позитивного ставлення до учіння. *Вісник профтехосвіти*. 1995. №1. С. 8-11.
4. Державний стандарт початкової освіти. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
5. Становлення особистості школярів з різними навчальними досягненнями в онтогенетичному просторі : монографія / за ред. М. Т. Дригус. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 154 с.